

## 3.2- CẢM THÙ MÙ QUÁNG NÁP ĐÀNG SAU QUAN ĐIỂM CỦA PHƯƠNG TÂY

*(Blind hatred lurks behind western views)*

**Jian Junbo**

GS Đại học Phục Đán, Thượng Hải

ATOL 10/2011

Trong câu chuyện trao đổi ở phương Tây lại xuất hiện vấn đề “ lý thuyết về mối đe dọa của Trung Quốc ” có vẻ đã được thổi bùng lên theo tốc độ canh tân của Giải phóng quân Nhân dân của Trung Quốc, và gần đây người ta chú trọng vào khả năng đối đầu quân sự giữa Hoa Kỳ và khu vực sâu sau của Trung Quốc. Tuy nhiên, thường xuyên nhận định về mối đe dọa này đi theo một quỹ đạo xa rời thực tế.

Một Trung Quốc đang nổi lên là một đối thủ tự nhiên cạnh tranh với Mỹ ở Thái Bình Dương. Đó là ý kiến của RAND Corporation, một trung tâm suy nghĩ (*think tank*) về các chính sách công. Tổ chức này cho biết triển vọng chiến tranh rất hạn chế, nhưng nó hiện hữu thực sự và khó mà coi thường được. Như một nhận định khách quan trong một nghiên cứu của báo *Atlantic Sentinel* đã nói :

“... RAND... nghiên cứu không quá nhiều vào khả năng đụng độ trực tiếp với Trung Quốc, nhưng đúng hơn, họ tìm hiểu làm sao và tại đâu một cuộc khủng hoảng có thể được phát triển và leo thang thành chiến tranh ”.

“ RAND đã quan sát, nếu Trung Quốc muốn, họ sẽ trở thành một mối đe dọa cho Mỹ, nguy hiểm hơn cả Đức Quốc xã và Liên Xô, vào đỉnh điểm quyền lực của các quốc gia này. Trung Quốc không có vẻ ham muốn bành trướng lãnh thổ hay tuyên truyền ý thức hệ, gây thiệt hại cho các quốc gia khác và nước Mỹ có vẻ vẫn giữ được bá quyền ở ngay vùng lân cận trực tiếp. Hậu quả là, sự bảo vệ trực tiếp các tài sản tranh chấp trong khu vực sẽ ngày càng trở nên khó khăn hơn, có lúc trở thành bất khả thi ”.

Trong một cuộc phỏng vấn dành cho báo *Washington Post* vào tuần trước, Aaron Friedberg, nguyên phó trợ lý về an ninh quốc gia, và giám đốc kế hoạch chính sách của cựu phó Tổng thống Dick Cheney, đã nhìn thấy rõ mối hiểm họa trong quan điểm của người Trung Quốc. Ông nói : “ Mặc dù họ rất khôn khéo không nói như vậy, tôi tin là các lãnh đạo hiện nay của Trung Quốc tìm cách thay thế Hoa Kỳ để trở thành quốc gia có ưu thế quyền lực ở Đông Á. Đảng cộng sản Trung Quốc tin là Hoa Kỳ và các nước đồng minh có mục tiêu bao vây Trung Quốc, ngăn chặn sự tăng trưởng của Trung Quốc, và thay đổi chế độ của Trung Quốc thành một nền dân chủ tự do. Họ nhìn sự hiện diện của Mỹ ở châu Á, mạng lưới căn cứ, đồng minh, và cách bố trí các lực lượng quân sự tiên tiêu, là một sự can thiệp không tự nhiên, tạm thời và là một mối đe dọa tiềm ẩn. Nếu Hoa Kỳ ra đi, Trung Quốc sẽ có khả năng trở lại trách nhiệm truyền thống với vai trò là cường quốc có sức mạnh nổi trội trong khu vực ”. Vấn đề này là một trong những nhận định. Để biết được cái nhìn về Trung Quốc, từ quan điểm của người Mỹ, chúng ta nên coi lại báo cáo gần đây nhất của hãng Ramussen, một

công ty truyền thông điện tử, đã mô tả là những nhận định của họ mang tính chất tiêu cực nhất trong 3 năm làm công tác thăm dò ý kiến quần chúng.

Kết quả thăm dò cho thấy 62% người trưởng thành của Mỹ hiện nay đang coi Trung Quốc là một mối nguy hiểm đang nổi lên, và mang tính dài hạn cho nước Mỹ. Chỉ có 9% dân Mỹ coi cường quốc châu Á này là một đồng minh của Mỹ. 58% nói là Trung Quốc nằm giữa khả năng làm đồng minh và khả năng trở thành kẻ thù. 27% coi Trung Quốc là quân thù chính công. So sánh với câu hỏi này vào tháng 4-2011, chỉ có 16% nghĩ như vậy.

Nhận định về sự đe dọa của Trung Quốc mang màu sắc không thực tế rõ rệt vào tuần trước, khi mà bản tin trực tuyến của Nhật Bản nói rằng trong cuộc thăm dò ý kiến gần đây của báo *Telegraph*, một tờ báo của Anh, rất nhiều người Anh coi Trung Quốc là một mối đe dọa, và Giải phóng quân Nhân dân rất hùng mạnh, nó có thể chiếm gọn thành phố London trong một đêm và chiếm đóng toàn bộ nước Anh trong vòng 3 tháng – không cần kiểm tra sự kiện.

Sự kiện có thật, vào ngày 4-3-2008, báo *Telegraph* đã có cuộc thăm dò ý kiến trực tuyến. Câu hỏi đặt ra là : “ Liệu nước Mỹ hay toàn bộ phương Tây có lý khi lo sợ cho sự tăng cường sức mạnh quân sự của Trung Quốc ? Liệu các bạn có tin khi Trung Quốc chính thức tuyên bố sự đầu tư quân sự này chỉ là phòng thủ ? Liệu Mỹ và Anh có giả đạo đức không khi họ lo lắng về một cuộc xâm lăng của Trung Quốc ? ”. Cho tới nay đã có 120 bài bình luận về các câu hỏi này. Bài bình luận trẻ nhất là vào ngày 23-3-2010.

Người ta có thể xếp loại 120 bài báo này thành hai trường phái. Một trường phái nghĩ là phương Tây có lý khi lo ngại về một cuộc xâm lăng của Trung Quốc. Mặc dù nhiều người cho rằng tính chất của sự xâm lăng này nặng về kinh tế hơn là sự hiện đại hóa quân sự. Một trường phái khác cho rằng Trung Quốc đe dọa phương Tây không đáng kể, trong những thập kỷ tới, và coi đó là một chức năng trong rất nhiều khó khăn nội bộ mà Trung Quốc đang phải đối mặt.

Những người tin vào mối đe dọa Trung Quốc, đã đưa ra nhiều lý lẽ : Trung Quốc quá lớn, nó có thể nuốt chửng cả thế giới. Trung Quốc là quốc gia không dân chủ, và Trung Quốc có một chính sách đối ngoại mang tính đế quốc.

Ví dụ có một bài bình luận đã viết : “ *Khó khăn thực sự của thế giới là nạn nhân mãn, và gián dị là thế giới không có đủ nguồn lực đáp ứng cho tham vọng kinh tế ngày càng tăng của Trung Quốc. Nếu người Trung Quốc được có cuộc sống tiêu chuẩn cao như phương Tây... mọi chuyện sẽ trở nên rối bời* ”.

Một bài khác đã tính toán chi li, cho rằng “ *nếu Trung Quốc muốn đạt được tiêu chuẩn sống của Tây phương, nó sẽ cần tới sáu lần nguyên liệu và hàng hóa hiện nay thế giới đang sản xuất* ”. Chính phủ Trung Quốc muốn tăng thêm chi tiêu quân sự... có lẽ vì Trung Quốc đã nhận rằng rằng tài nguyên trên thế giới rất hiếm hoi. Chiến tranh thường xảy ra vì nguyên liệu.

Một số khác cho rằng Trung Quốc được quản lý bởi “ *những người cộng sản ác độc, họ sử dụng các biện pháp nô lệ ngay trong nước họ* ”, hay là : “ *Trung Quốc không phải là một nền dân chủ. Nó không bị ai đe dọa cả* ”. “ *Trung Quốc hiện nay là một siêu cường không dân chủ* ”. Có nghĩa là nó có thể xây một nhà ga hàng không

lớn nhất thế giới trong 4 năm. Trong khi đó, nhà ga số 5 ở phi trường Heathrow đã phải cần tới 15 năm để xây dựng.

Còn có một số khác nghĩ Trung Quốc là một nước đế quốc. Một bài khác cho rằng Trung Quốc lợi dụng nền dân chủ ở Ấn Độ, sử dụng những người cộng sản Ấn Độ.

Một số người khác nói về “ *chính sách ngoại giao hung hãn của Trung Quốc* ” đối với Đài Loan và Tây Tạng. “ *Trong 10 hay 15 năm qua, Trung Quốc đã tuyên bố là họ sẽ tấn công Đài Loan, và gây chiến với Mỹ. Hiện nay, họ đang ngăn cản tàu thuyền các nước khác đi lại trên vùng biển Nam Trung Hoa (biển Đông của Việt Nam). Liệu đó có phải là hành động của một quốc gia hiếu hòa không ?* ”

Có một bài báo đã tóm tắt mọi việc như sau : “ *Đôi khi đọc những lời bình luận này, đó không phải là nỗi lo sợ. Đó là nỗi thù địch. Tôi ngạc nhiên thấy quá nhiều người căm thù Trung Quốc như vậy* ”. Người ta có thể thêm là, ngoài chuyện thù hằn, còn thấy có thành kiến và ngu dốt.

Nhưng những nhận xét nông cạn này của một số người Tây phương có mang ý nghĩa gì đối với phương Tây, Trung Quốc hay đối với thế giới ?

Người phương Tây có thể đồng ý với câu nói : Ai ghét người khác thường bị mù mắt trước người khác. Nếu đầu óc người bình dân Tây phương chứa đầy thù hằn với Trung Quốc, thật đáng buồn có sự thật là, họ hoàn toàn mù tịt về Trung Quốc. Có một khoảng cách biệt rất lớn giữa thực tế ở Trung Quốc và sự hiểu biết của người dân phương Tây về thực tế đó.

Tức cười là, có thể nói những người mù tịt về thực tế Trung Quốc không chấp nhận sự mù tịt của mình. Và có lẽ họ không đủ nghị lực hay can đảm để nghe những lời phản biện.

Về vấn đề này, cần nghe một chuyện cười ở Trung Quốc. Có một người theo phái Pháp Luân Công đã thuyết giáo một người đi đường, là đừng nghe lời tuyên truyền của Chính phủ về vấn đề tôn giáo. Người đi đường hỏi : “ *Thế ông đã đọc những bài báo chỉ trích Pháp Luân Công chưa ?* ”.

Ông bạn Pháp Luân Công trả lời : “ *Chưa đọc. Chúng tôi không bao giờ đọc những bài báo nói sai sự thật cả* ”.

Làm sao người ta có thể kết luận là một bài báo sai mà không cần đọc nó ? Chẳng may sự mù quáng của người Tây phương cũng giống như người tín đồ của Pháp Luân Công trong câu chuyện kể trên. Sự cứng đầu về thành kiến làm cho họ không muốn tìm hiểu thêm về thực tế của Trung Quốc.

Chủ nghĩa hướng về phương Tây có lẽ là lý do cơ bản đứng đằng sau sự ngu dốt và thành kiến về thực tế ở Trung Quốc.

Tư tưởng dĩ Tây vi trung đã dẫn dắt người phương Tây có cái nhìn hướng nội hơn là hướng ngoại. Ví dụ, người Mỹ nổi tiếng là không biết nhiều về địa lý thế giới. Nhiều người trong bọn họ không phân biệt được sự khác biệt vị trí của Thượng Hải và Singapore.

Ngược lại, trong trào lưu hiện đại hóa đất nước, người Trung Quốc đã ham muốn học tập về phương Tây. Ngày nay, nhiều người Trung Quốc đã biết tới tên của vị Tổng thống Mỹ, thủ đô của nước Anh, Pháp, Đức, và họ chú ý nhiều tới các vấn đề

quốc tế. Nhưng có bao nhiêu người phương Tây biết Hồ Cẩm Đào là nhà lãnh đạo Trung Quốc ? Và thủ đô Trung Quốc là Bắc Kinh chứ không phải Thượng Hải.

Phương Tây tự coi mình là ngọn đèn pha cho kinh tế thế giới, dân chủ và tự do. Đây tự tôn, cách suy nghĩ của phương Tây cho rằng các quốc gia khác trên thế giới phải học mọi thứ từ phương Tây. Và chỉ có phương Tây có quyền “ giảng bài ” cho các nước khác. Điều đó có nghĩa là phương Tây không thích thú lắm trong việc tìm hiểu các nền văn hóa hay thực tế của nước ngoài.

Thêm vào đó, một quan điểm hướng về Tây phương đã làm cho người phương Tây triển khai một nền văn hóa luôn luôn đòi hỏi các nền văn hóa không Tây phương phải chấp nhận những giá trị dựa trên văn hóa Tây phương và Ki tô giáo. Như thế, người Tây phương không muốn học hỏi hay hiểu biết về các nền văn hóa khác cùng với những giá trị và tư duy của chúng. Họ chỉ muốn học một cách thực dụng khi làm kinh doanh với các quốc gia khác.

Cùng lúc, quan điểm này dựa trên một nguyên lý đơn giản, nhìn thế giới chỉ có 2 màu đen và trắng, đúng hay trật, xấu hay tốt – và không có gì nằm ở giữa. Vì họ nghĩ là họ có lý, đứng về phía Thượng Đế, những người khác, ví dụ Trung Quốc, phải là sai trật nếu họ không chịu chấp nhận mô hình Tây phương. Vì thế, khi Trung Quốc đi theo một con đường khác phương Tây, liền bị họ cho là Nhà nước toàn trị với một quần chúng ngu dốt nằm dưới sự quản lý của một chính quyền cộng sản.

Đáng buồn thay, một số người Tây phương dốt nát về Trung Quốc, họ lại nghĩ là họ hiểu biết về đất nước này nhiều hơn là người Trung Quốc. Ví dụ cụ thể là quan điểm của họ về Đài Loan và Tây Tạng. Mặc dù chính phủ của họ đã long trọng công nhận Đài Loan và Tây Tạng là bộ phận của Trung Quốc. Rất nhiều người Tây phương vẫn nhân mạnh đó là những quốc gia độc lập.

Ngoài ý thức hệ hướng về Tây phương, các tổ chức chính phủ và cơ quan truyền thông của phương Tây cũng có trách nhiệm về những thành kiến và ác cảm của người dân đối với Trung Quốc.

Các chính phủ Tây phương có khuynh hướng can thiệp và công việc nội bộ của Trung Quốc, và đặc biệt là các cường quốc Mỹ, Anh, Pháp đều muốn thay đổi Trung Quốc đi theo mô hình Tây phương. Trong chiến lược này, họ sẵn sàng coi Trung Quốc là một địch thủ, người cạnh tranh hay là một mối đe dọa vào thời kỳ mà Trung Quốc nổi lên, cả về kinh tế và quân sự, không đi theo đường lối Tây phương.

Các chính phủ Tây phương có khuynh hướng sử dụng các cơ quan truyền thông của họ để đưa ra hình ảnh xấu xa về Trung Quốc, hoặc là để phê phán công khai Trung Quốc và tạo hình ảnh sai lạc về quốc gia này. Trong nghĩa này, các cơ quan truyền thông Tây phương đã hỗ trợ chính phủ của họ để nói xấu Trung Quốc và làm cho công chúng càng mù mịt hơn về thực tế ở Trung Quốc.

Khi mà các báo đài chính của Tây phương, ví dụ CNN hay BBC, tiếp tục đưa tin tức bi quan về Trung Quốc, hay báo cáo tình hình Trung Quốc với thành kiến, thì hình ảnh của Trung Quốc còn bị làm méo mó trong đầu óc người dân phương Tây.

Theo số liệu của Cục quản lý Báo chí và ấn phẩm của Trung Quốc, trong thế kỷ vừa qua, Trung Quốc đã cho dịch và phát hành 1.068.000 quyển sách từ tiếng Anh, Đức, Ý, Tây Ban Nha và Nga qua tiếng Hoa. Để so sánh, phương Tây chỉ dịch có 800 ấn phẩm từ tiếng Hoa và phát hành ở phương Tây trong cùng một thế kỷ.

Ngày càng có nhiều người Tây phương qua các đại học Trung Quốc để học tiếng Quan Thoại, hoặc lấy bằng cấp, hoặc du lịch, và ngày càng có nhiều định chế hàn lâm tổ chức những khóa học về nghiên cứu Trung Quốc. nhưng điều đó vẫn chưa đủ vì rất nhiều nhà Trung Quốc học Tây phương không hiểu gì về ngôn ngữ Trung Quốc.

Tới một chừng mực nào đó, sự mù tịt của Tây phương về Trung Quốc chẳng làm hề hấn gì Trung Quốc. Ngoại trừ nó làm cho người Trung Quốc ngạc nhiên về sự quá kém hiểu biết của người Tây phương về Trung Quốc và về sự dốt nát về lịch sử 5.000 năm của quốc gia này, đang trải qua một thời kỳ đổi thay khổng lồ.

Đối với người Trung Quốc, họ cũng không cần đòi hỏi các quốc gia khác hiểu biết về Trung Quốc, hay là giảng bài cho các nước khác phải học theo người Trung Quốc.